

Пріма Раїса, доктор педагогічних наук,
професор кафедри педагогіки СНУ імені Лесі
Українки,

Єлова Тетяна, аспірант СНУ імені Лесі Українки

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА ЯК ПРОВІДНА УМОВА ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Постановка проблеми. Передусім, відзначимо, що специфіка напряму підготовки 01 «Педагогічна освіта» вказує на те, що практико орієнтованість, по суті, має забезпечуватися всіма ланками фахової підготовки майбутнього вчителя: і теоретичним навчанням, і практичною підготовкою. Педагогічна практика передбачена на всіх освітньо-кваліфікаційних рівнях, оскільки від її змісту, форм і методів значною мірою залежить ефективність професійної підготовки майбутніх учителів та їх подальша адаптація до професійної діяльності. При цьому загальні питання організації, проведення і підведення підсумків практики студентів, зокрема майбутніх учителів початкової школи, вирішуються відповідно до Закону України «Про вищу освіту» (2014 р.), «Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах» (1993 р.), «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» (1993 р.) та «Положення про проведення практики студентів Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки» (2013 р.).

Мета дослідження: проаналізувати роль педагогічної практики у професійному становленні майбутнього вчителя початкової школи, формування його професійного самовизначення на етапі навчання у ВНЗ.

Результати дослідження. Невід'ємною і надзвичайно важливою складовою професійного становлення майбутнього вчителя початкової школи і водночас провідною умовою його професійного самовизначення є практична підготовка. Саме тому усвідомлення майбутніми вчителями-класоводами ролі

педагогічної практики щодо реалізації завдань підвищення її прикладної функціональності у формуванні професійного самовизначення педагога мають сьогодні пріоритетне значення. При цьому ми виходимо з того, що саме педагогічна практика збільшує самореалізацію майбутніх учителів, мобілізує особистісний потенціал та виявляє приховані здібності студента. Під час педагогічних практик студенти мають змогу не лише поспостерігати (під час навчальних) за різними формами і методами педагогічної взаємодії, але і спробувати здійснювати таку діяльність самостійно (під час виробничих). Ми солідарні з думкою Ю.Дацько, що педагогічна практика дозволяє студентам інтенсивно ознайомитись з усіма аспектами майбутньої роботи, проявити критичне та осмислене ставлення до дисциплін, що вивчаються у ВНЗ, включити механізми педагогічної рефлексії, формувати основи професійної самооцінки [1, с. 199].

Педагогічна практика, з одного боку, є перевіркою професійних якостей майбутнього вчителя, з іншого – найважливішим етапом формування педагогічних здібностей, прояву їх у самостійній педагогічній діяльності. При цьому студент-практикант, як відзначає І.Боднарук, виступає в різних функціональних позиціях: організатора навчально-виховної діяльності учнів та організатора власної діяльності, зміст якої є для нього особливим предметом усвідомлення, аналізу та оцінки [2, с. 7].

Ключову роль у професійному самовизначенні майбутніх учителів початкової школи відіграє виробнича практика, що передбачена навчальним планом освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» (напряму підготовки 6.010102 «Початкова освіта»), оскільки забезпечує особистісно орієнтований, комплексний, неперервний і творчий характер підготовки майбутнього вчителя початкових класів через можливості розвитку професійної свободи, ініціативи практикантів, їх відповідальності за власну суб'єктність.

Оптимальні можливості в цьому плані, на наш погляд, має, зокрема, *навчально-виховна практика в школі*, відповідно до завдань якої у її змісті передбачене поглиблене вивчення студентами навчально-виховної роботи

школи та проведення ними психолого-педагогічних досліджень у руслі експериментального навчання (реалізація на уроках пізнавально-виховних завдань, врахування специфіки окремих навчальних предметів, віку учнів, їх реальних навчальних можливостей, спостереження за мислительною діяльністю молодших школярів, визначення самооцінки особистості, міжособистісних стосунків у колективі учнів тощо), що водночас засвідчує динаміку якісних характеристик особистісно-професійного розвитку майбутнього вчителя (професійно-педагогічна спрямованість інтересів та потреб студентів-практикантів, знання базової специфіки професійно-педагогічної діяльності, рефлексивна позиція тощо) [3, с.176-177].

Висновки. Отже, педагогічна практика в цілому є домінантним, поліфункціональним феноменом у навчальному процесі вищого навчального закладу, коли застосовуються й усвідомлюються фундаментальні теоретичні знання, інтенсифікується розвиток педагогічного мислення, творчих здібностей студентів. Це етап особистісного формування майбутнього вчителя, його загальної і професійної культури, коли створюються можливості для самоактуалізації студента, різнобічного виявлення його індивідуальності, особистісної самореалізації, професійного самовизначення як умови динамічного і неперервного вдосконалення діяльності майбутнього вчителя [3, с.179-180].

Список літератури

1. Дацько Ю. Роль педагогічної практики у професійній підготовці майбутнього вчителя іноземної мови / Юлія Дацько // Вісник Львівського університету. Серія іноземні мови. – 2009. – Вип. 16. – С. 199 – 206.
2. Боднарук І. М. Педагогічні умови оптимізації методичної підготовки майбутніх вчителів музики в процесі педагогічної практики: автореф. дис... канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання музики і музичного виховання» / І. М. Бондарук. – К., 2006. – 19 с.
3. Пріма Р.М. Формування професійної мобільності майбутнього вчителя початкових класів: теорія і практика: монографія / Раїса Миколаївна

Пріма. – Дніпропетровськ: ІМА-прес. – 2009. – 367с.